

**DANMARKS
STATISTIK**

Differencer mellem familiefordelt og nationalregnskabsbaseret formue og gæld for husholdninger

**Difference mellem familiefordelt og nationalregnskabsbaseret
formue og gæld i husholdningerne**

af

Katrine Søe

Januar 2016

**DIFFERENCE MELLEM FAMILIEFORDELT OG NATIONALREGNSKABS BASERET
FORMUE OG GÆLD I HUSHOLDNINGERNE**

Danmarks Statistik
Januar 2016

Katrine Søe
Fuldmægtig
Offentlige finanser
Direkte tlf.: 39 17 33 52
E-mail: kso@dst.dk

Emnesiden Formue og gæld indeholder og refererer til to forskellige formue- og gældsstatistikker, henholdsvis Familiefordelt formue og gæld (FF) og nationalregnskabsbaseret formue og gæld for husholdninger (NR). Opgørelserne i FF og NR er udviklet med forskellige formål og kilder og enkelte formuekomponenter er kun tilgængelige på makroniveau, hvorfor der vil være en række væsentlige forskelle mellem disse opgørelser. Dette notat sammenholder de to statistikker og beskriver og kvantificerer nogle af de overordnede definatoriske og metodiske forskelle.

Tabel 1 FF og NR opgørelse over husholdningernes formue og gæld

Familiefordelt formue og gæld (FF)		Nationalregnskabsbaseret formue og gæld for hush. (NR)			
mio. kr.					
REAL FORMUE					
A	Formue i fast ejendom	3 740 880			3 813 684
A.1	Helårsbolig, ejer	2 660 830			
A.2	Helårsbolig, andel	246 609	R.1	Ejerboliger mv.	3 476 569
A.3	Fritidsbolig	248 158			
A.4	Anden fast ejendom (grunde og erhverv)	585 283			
A.5	Bil	-	R.2	Biler, både og fly	192 835
	<i>Ingen informationer</i>		R.3	Anden fast realkapital	144 280
FINANSIEL FORMUE					
B	Finansiel formue (ekskl. pension)	1 444 556			2 561 432
	<i>Ingen informationer</i>		F.21	Sedler og Mønt	36 697
B.1	Indestående i pengeinstitutter	609 058	F.22	Transferable indskud	526 047
	Indestående under virksomheds ordningen	121 370	F.29	Andre indskud (inkl. pensioner i pengeinstitut)	345 696
B.5	Pantebreve i depot	262	F.31	Kortfristede gældsbeviser	1 879
B.2	Obligationer	52 926	F.32	Langfristede gældsbeviser	64 449
B.3	Aktier mv.	423 565	F.511	Noterede aktier	302 719
	<i>Ingen informationer</i>		F.512	Unoterede aktier	532 573
	<i>Delvist indeholdt i A.2-A.3</i>		F.519	Andre ejerandelsbeviser	451 749
B.4	Andel i investeringsfonde	237 375	F.52	Andele i investeringsforeninger	265 431
	<i>Ingen informationer</i>		F.7	Finansielle derivater og medarbejderoptioner	1 008
	<i>Ingen informationer</i>		F.8	Andre forfaldne ikke-betalte mellemværender	33 213
C	Pensionsformuer (før skat)	3 834 482			2 877 052
	Pensionsformuer (efter skat, 40 pct.)	2 374 876		<i>Ikke med i opgørelsen</i>	
	<i>Ingen informationer</i>		F.61	Forsikringstekniske reserver	79 039
C.2	Pensionsordninger i forsikringselskaber	1 477 287	F.62	Livsforsikrings og livrenterettigheder	1 585 045
C.1	Pensionsordninger i pensionskasser	534 315	F.63-F.65	Andre pensionsrettigheder	1 212 967
C.3	ATP	685 257			
C.4	Tjenestemandspension	600 826		<i>Ikke med i opgørelsen</i>	
C.5	Pensionsordninger i pengeinstitutter	483 483		<i>Indeholdt i F.29</i>	
C.6	Lønmodtagernes Dyrtidsfond (LD)	53 315		<i>Indeholdt i F.29</i>	
GÆLD					
E+F.1	Prioritetsgæld og lån i pengeinst.	2 399 979			2 561 275
E.1	Kreditforeningsgæld	1 763 280			
F.1	Lån i pengeinstitutter mv.	549 013	F.41+F.42	Kortfristede og langfristede lån	2 552 250
E.2	Prioritetsgæld til pengeinstitut	70 251			
E.3	Prioritetsgæld til kommune	9 185			
E.4	Pantebrevsgæld i depot	8 250	F.32	Langfristede gældsverdipapirer	8 675
F.2+F.3	Anden gæld	85 178			72 166
F.2	Kontokort gæld mv. (inkl. SU-gæld)	83 507	F.8	Andre forfaldne ikke-betalte mellemværender	72 166
F.3	Lån ydet af kommuner	1 670			
NETTOFORMUE					
4	Familiefordelt formue, netto (efter skat af pensionsformue, 40 pct.)	5 038 742	NF	Formue, netto	6 618 756
			F	Finansiel formue, netto	2 805 072

FF: www.statistikbanken.dk/FORMUE1
 NR: www.statistikbanken.dk/NATFORM

1. Sammenligning af formue- og gælds komponenter

I dette afsnit beskrives forskellene på udvalgte former for aktiver i de opgørelser af FF og NR, som fremgår af tabel 1. Forskellen på størrelsen af aktiver i de to opgørelser kvantificeres, og faktorerne, der begrænser sammenligneligheden mellem dem, beskrives med udgangspunkt i kilder, opgørelsesmetode og statistikkernes overordnede analyseformål. Når muligt, diskuteres de væsentligste bidrag til forskellene.

Som det fremgår af tabel 1 er det ikke muligt at konstruere den samlede nationalregnskabsmæssige nettoformue i FF opgørelsen, da en række formuekomponenter ikke findes på individniveau. Ligeledes medtages tjenestemandspensioner i FF, som ikke indgår i NR. Disse og yderligere forskelle uddybes i det følgende.

1.1. Reale aktiver

Formuen i reale aktiver, herunder fast ejendom, udgør det største aktiv i husholdningernes samlede økonomi i begge opgørelser. Markedsværdien af ejerboliger og andelsboliger er baseret på tal fra Ejendomsstamregisteret, som er et landsdækkende individbaseret register, der blandt andet indeholder oplysninger om de offentlige ejendomsvurderinger foretaget af SKAT. Sammen med Ejendomssalgregisteret er det muligt at udregne en estimeret markedsværdi for samtlige ejerboliger og andelsboliger med udgangspunkt i beliggenhed, boligtype og prisniveau. Statistikken over husholdningernes formue i fast ejendom udkom første gang i juni 2015 som en del af FF under emnet formue og gæld¹, men har tidligere været en del af finansielle kontis nyt.

Ejerboliger mv. Da FF og NR er baseret på samme kildegrundlag hvad angår boligformuen og anden fast ejendom, er der her kun afgrænsningsmæssige forskelle. NR offentliggør i juni alene et samlet beløb for boligformuen inkl. grunde mv., mens der i FF foretages en mere detaljeret opdeling på ejendomstyper i januar året efter.

Både og fly Til opgørelsen af den reale formue foreligger der for de fleste typer af aktiver informationer på individniveau, og i disse tilfælde benytter FF og NR de samme kilder. De to opgørelser adskiller sig således alene ved deres afgrænsning (se Data og metode). Opgørelsen af fly og både foretages på baggrund af optællinger fra Søsportens Brancheforening, statistikker om udenrigshandel og industri og oplysninger fra Statens Luftfartsvæsen om private fly i luftfartøjsregistret. Disse statistikker opgøres på makroniveau og kan derfor ikke fordeles ud på individer. Opgørelsen er således med i NR men ikke med i FF.

Anden fast realkapital Anden fast realkapital opgøres i nationalregnskabet og giver et billede af den del af husholdningernes formue, der er placeret i faste aktiver, udover bolig, både og fly. Tallet for anden fast realkapital i tabel 1 er en sum af husholdningernes formue i IT- og telekommunikationsudstyr, forskning og udvikling, software og kunstneriske originalværker. Statistikken opgøres efter retningslinjerne i ESA2010, og er baseret på nationalregnskabets investeringsserier. Det mest detaljerede niveau svarer til nationalregnskabets 69 brancher og opdeling på institutionelle sektorer, hvoraf husholdningssektoren udgør én. Statistikken kan ikke deles ud på de enkelte familier, hvorfor tallet kun fremgår i NR.

Andelsboliger I FF betragtes andelsboliger som formue i fast ejendom på linje med ejerboliger mv. I NR betragtes markedsværdien af andelsboliger som en ejerandel i en virksomhed og er dermed ikke en del af de faste aktiver, men i stedet den del af de finansielle aktiver (andre ejerandelsbeviser). Den indgår derfor heller ikke eksplicit i

¹ www.dst.dk/da/Statistik/emner/formue-og-gaeld/fast-ejendom

opgørelsen i tabel 1 for NR.

1.2. Finansiell formue og gæld

NR opgørelsen af husholdningernes finansielle aktiver inkluderer nogle typer af aktiver, det ikke er muligt at opgøre på individniveau. De væsentligste, dette er gældende for, poster er:

- Husholdningernes kontantbeholdning (sedler og mønt)
- Andre ejerandele (ekskl. andelsboliger og boliger i udlandet)
- Unoterede aktier
- Forsikringstekniske reserver
- Finansielle derivater og medarbejderoptioner
- Andre forfaldne ikke-betalte mellemværender

Disse komponenter af husholdningernes finansielle aktiver kan identificeres i NR og opgøres samlet set til 1.134 mia. kr. i 2014. I modsætning til NR er det i FF ikke muligt at finde en samlet opgørelse af husholdningernes finansielle nettoformue, hvor alle typer af finansielle aktiver indgår. Derimod er det i FF muligt, at analysere fordelingen af formuekomponenterne ud fra socioøkonomiske og geografiske opdelinger.

Indestående i pengeinstitutter og andre indestående

For både FF og NR udgøres indestående i pengeinstitutter af transferable indskud, det vil sige indskud, der uden ekstra omkostninger kan konverteres til sedler og mønter ved overførsel eller direkte betalingsmidler så som betalingskort og lignende.

2014	FF	Mio. kr.	NR	Mio. kr.	
INDESTÅENDE					
B.1	Indestående i pengeinst. <i>Delvist indeholdt i pensionsformuen</i>	609 058	F.22	Transferable indskud	526 047
			F.29	Andre indskud	345 696
	Indestående i alt	609 058			871 743

”Andre indskud” er indskud, der ikke kan bruges til at foretage betalinger, og de indgår yderligere i NR under indskud i pengeinstitutter, mens de i FF klassificeres andre steder. Her er der tale om eksempelvis børneopsparing, selvpensionering og indekstraktater.

Andre ejerandele

Aktivtypen ”Andre ejerandelsbeviser”, som kun fremgår af NR opgørelsen, omfatter andelsboliger, boliger i udlandet og ejerandele i virksomheder, der ikke er enten aktieselskaber eller anpartsselskaber. Aktieselskaber og anpartsselskaber kategoriseres under noterede eller unoterede aktier.

2014	FF	Mio. kr.	NR	Mio. kr.	
ANDRE EJERANDELE					
			F.22	Andre ejerandelsbeviser	451 749
				Herunder:	
	<i>Placeret under helårsbolig, andel</i>			- Andelsboliger	
	<i>Placeret under fritidsbolig</i>			- Boliger i udlandet	
	<i>Ingen oplysninger</i>			- Ejerandele i virksomheder	

Mens kilderne for markedsværdien af andelsboliger og boliger i udlandet er identiske i de to opgørelser, betragtes værdien af disse som ejerandele i en virksomhed i NR, mens de placeres under reale aktiver i FF opgørelsen. Se ovenfor under andelsboliger.

Noterede og unoterede aktier Til husholdningernes ejerandele hører yderligere noterede aktier, unoterede aktier og ejerandele i virksomheder. Til FF bruges indberetninger til SKAT, som kilde til opgørelse af noterede aktier, mens en individbaseret opgørelse af de unoterede aktier og andre ejerandele i virksomheder endnu ikke findes. Disse indberettes kun til SKAT, når de handles, hvilket i forhold til de noterede aktier, sker relativt sjældent. I NR benyttes virksomhedernes balance, regnskabsstatistikken, erhvervsregisteret og værdipapirstatistikken som de primære kilder, der tilsammen indeholder informationer om markedsværdier og ejere af noterede aktier og muliggør en estimering af markedsværdierne for de unoterede aktier og andre ejerandele i virksomheder, som holdes af husholdningssektoren.

Pensioner Samlet beløber pensionsformuerne efter skat sig til 2.374 mia. kr. i FF. Ser man, som i NR, på tallet før skat beløber det sig til 3.834 mia. kr., hvilket er 957 mia. kr. mere end NR opgørelsen, som kun beløber sig til 2.877 mia. kr. De to opgørelser af pensionsopsparingen for husholdningssektoren adskiller sig overordnet set fra hinanden på følgende tre måder:

2014	FF	Mio. kr.	NR	Mio. kr.	
PENSIONER					
	<i>Ingen informationer</i>		F.61	Forsikringstekniske reserver	79 039
C.2	Pensionsordninger i forsikringselskaber	1 477 287	F.62	Livsforsikrings og livrenterettigheder	1 585 045
C.1	Pensionsordninger i pensionskasser	534 315	F.63-F.65	Andre pensionsrettigheder	1 212 967
C.3	ATP	685 257			
C.4	Tjenestemandspension	600 826		<i>Ikke med i opgørelsen</i>	
C.5	Pensionsordninger i pengeinstitutter	483 483		<i>Indeholdt i F.29</i>	
C.6	Lønmodtagernes Dyrtdsfond (LD)	53 315		<i>Indeholdt i F.29</i>	
	Pensionsformuer (før skat)	3 834 482		Pensionsformuer (før skat)	2 877 052
	Pensionsformuer (efter skat, 40 pct.)	2 374 876		<i>Ikke med i opgørelsen</i>	

For det første inkluderer FF, med undtagelse af folke- og førtidspension, alle fremtidige pensionsudbetalinger individer kan forvente at få udbetalt, når de når pensionsalderen, mens NR kun medtager pensionsansættelser i forsikrings- og pensionssektoren som pension. Pensioner i banker vil i NR indgå som indskud i banker, se ovenfor under punktet indestående i pengeinstitutter. For ordninger, hvor der ikke er en bagvedlæggende fond (som f.eks. tjenestemandspensioner), vil der ikke være registreret et aktiv. Tjenestemandspensioner adskiller sig fra arbejdsmarkedspensioner ved at det, på lige fod med folkepensionen, er et pay-as-you-go-finansieret system. Dette betyder, at de nuværende skatteydere betaler for de nuværende pensionister. De fremtidige udbetalinger til tjenestemændene medtages derfor ikke i NR, hverken som finansielle aktiver for tjenestemændene eller som gæld for det offentlige, da der ikke er en egentlig pensionsopsparing involveret.

For det andet, opgøres pensionsopsparingerne før skatter i NR, mens de indgår efter skat i FF. I NR opgøres skatter på det tidspunkt, hvor den skattepligtige aktivitet finder sted. Skatten i forbindelse med pensionsordningerne betragtes i NR som en indkomstskat (på indkomstarten pension), og registreres derfor, når pensionen udbetales. For NR opgørelsen er det essentielt, at der også er sammenlignelighed mellem lande, som kan være underlagt en række forskellige pensionskatteordninger, mens det er en usikker antagelse, at skatteordningen forbliver konstant over tid.

For det tredje indgår forsikringstekniske reserver kun i NR opgørelsen. Aktivet dækker over husholdningernes skadesforsikring og opgøres ikke på individniveau. Reserverne beløber sig til 79 mia. kr. i 2014.

Finansielle derivater og medarbejderoptioner FF statistikken omfatter ikke oplysninger om husholdningernes Finansielle derivater og medarbejderoptioner. Dette drejer sig om 1 mia. kr. på aktivsiden i 2014, som altså alene indgår i NR.

Andre forfaldne ikke-betalte mellemværender Yderligere omfatter FF statistikken, modsat NR, ikke oplysninger om husholdningernes andre forfaldne ikke-betalte mellemværender. Dette drejer sig om 33 mia. kr. på aktivsiden og 72 mio. kr. på passiv siden i 2014.

2. Data og metode

Opgørelse og formål Da FF og NR er udviklet til forskellige formål og principper, vil der være væsentlige forskelle mellem de to formueopgørelser. Den familiefordelte formuestatistik er baseret på data fra SKAT om individer. Statistikken er udviklet til at analysere fordelingen af familiernes formue på tværs af befolkningen og til sammenligning af formueniveauer på tværs af forskellige befolkningsgrupper. Disse analyser støtter udviklingen, gennemførelsen og evalueringen af sociale og økonomiske politikker, især for særligt udsatte befolkningsgrupper, såsom pensionister, familier bosat i yderområder, enlige forsørgere og arbejdsløse.

Den nationalregnskabsbaserede formuestatistik opgøres i nationalregnskabets finansielle konti. NR beskriver økonomien som helhed og dets underliggende sektorer gennem et samlet integreret nationalregnskab. Således gives der en sammenhængende beskrivelse af den økonomiske aktivitet og struktur i hver enkelt sektor med hensyn til produktion, fordeling og anvendelse af indkomst, ophobning af aktiver og størrelsen af formuen. Indenfor den nationalregnskabsmæssige opgørelse af husholdningssektorens formue og gæld giver data informationer, om hvordan husholdningssektoren relaterer sig til andre sektorer i økonomien.

Data Data for FF stammer fra forskellige kilder, herunder primært SKAT, og særligt indberettede oplysninger om pensionsformuer, indsamles via personidentifikationen. FF er indsamlet første gang for 2014 og opdateres herefter årligt. Data er opgjort til markedsværdi pr. 31/12. Detaljeret information kan findes i statistikdokumentationen for Formue og Gæld på www.dst.dk. FF dækker de dele af husholdningernes formuekomponenter, der findes oplysninger for på individniveau, hvilket betyder, at informationer om unoterede aktier, andre ejerandele i virksomheder mv. ikke findes i denne statistik.

NR baseres på oplysninger fra en række nationale og internationale kilder, der indeholder information om de finansielle fordringer andre sektorer har på husholdningerne, herunder banksektoren (den finansielle sektor), den private sektor (ikke finansielle virksomheder), den offentlige sektor og udlandet. Data refererer således til husholdningssektorens samlede balance. NR er en del af det samlede nationalregnskab, som omfatter både de finansielle og ikke-finansielle konti samt balancer og årlige transaktioner, omvurderinger og andre mængdemæssige ændringer. Transaktionerne i de finansielle konti afstemmes hvert år op mod ændringerne i de ikke-finansielle konti². Ligeledes afstemmes balancerne så vidt muligt efter det princip, at eksempelvis de finansielle fordringer, som banksektoren har på husholdningerne stemmer overens med husholdningernes samlede bankgæld. De fleste datakilder indeholder ikke information om fordelingen af de forskellige finansielle formuekomponenter på tværs af befolkningsgrupper, men betragter i stedet

² En binding i det danske nationalregnskab er, at fordringserhvervelsen, netto per definition er ens for de ikke-finansielle og de finansielle sektorkonti. Denne binding baseres på tankegangen om, at enhver ikke-finansiell transaktion vil være forbundet med en finansiell transaktion

husholdningerne under ét, som én samlet sektor. Det er en styrke ved NR opgørelsen, at den muliggør sammenligninger med opgørelser fra andre lande, idet man fx i alle EU-lande følger samme internationale lovgivning for opgørelse af nationalregnskabet beskrevet i Det Europæiske Nationalregnskabssystem, ESA2010. NR opgøres årligt af Danmarks Statistik til markedsværdi pr. 31/12.

Kilder Nedenstående er en oversigt over de kilder, der benyttes i de to opgørelser, fordelt på overordnede formuekomponenter. I praksis vil det generelt være vanskeligt at bringe opgørelsen af husholdningernes enkelte formuekomponenter til at stemme overens i FF og NR, fordi kilderne er forskellige. Kilderne er indimellem mangelfulde, og der eksisterer tidsforskydninger, der er vanskelige at kortlægge. Dette betyder, at der vil forekomme afvigelser. Størrelsen på afvigelsen mellem de to opgørelser kan imidlertid anvendes som en vigtig kvalitetskontrol af beregningerne i begge opgørelser. Det gælder især for instrumenter, der kildemæssigt er godt dækket i både FF og NR, og således bør hænge sammen. I tabel 1 præsenteres opgørelserne FF og NR side om side. Opgørelserne er baseret på tal fra 2014, som er det første år FF er opgjort for.

	FF	NR
Ejeboliger og andelsboliger	Ejendomsstamregisteret, ejendomssalgsregisteret og BBR	
Biler	Individbaseret register fra Dansk Automobilforhandlerforening	
Både og fly	Ingen oplysninger	Søsportens Brancheforening, Dansk Sejlunion, Statens Luftfartsvæsen, udenrigshandel og industri fra DST.
Andre reale aktiver	Ingen oplysninger	Nationalregnskabets investeringer, erhvervsregistret, varestatistikken osv.
Finansielle poster	SKAT KMD	SKAT Værdipapirstatistikken MFI-statistik Regnskabsstatistikken Nationalbanken Statsregnskabet Udlandet

Afgrænsning af husholdningssektoren

NR ser på husholdningerne som en institutionel enhed, der karakteriseres ved, at en husholdning kan træffe økonomiske beslutninger. Partnerskaber som interessentskaber I/S og kommanditselskaber K/S fører deres egne regnskaber, har egne aktiver og passiver og træffer egne økonomiske beslutninger. Derfor er disse selskaber placeret i selskabssektoren. Anderledes er det i FF, hvor fokus ligger på de enkelte husholdningers økonomiske situation. Her er det vigtige, hvad den enkelte husholdning personligt hæfter for, når det økonomiske råderum opgøres. Således inkluderes interessentskaber I/S og kommanditselskaber K/S som tilhørende husholdningssektoren ved afgrænsningen i FF opgørelsen.